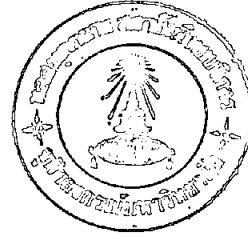

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กุหลาบ มัลลิกมาศ. คศิชาวบ้าน. พระนคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2509.

กุรุสภา. คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูง. พระนคร: กุรุสภา, 2511.

จารุบุตร เรื่องสุวรรณ. แบบฉบับของบทกวีอีสาน. บรรยายที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น วันอาทิตย์ที่ 1 กันยายน 2517.
(อัครสำเนา).

_____. "ประวัติความเป็นมาของบทกวีอีสาน," วารสารวิโรจ, (มิถุนายน - สิงหาคม, 2517), 1-13.

_____. วรรณคดีภาษาอีสานยุคต้น. บรรยายที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น วันอาทิตย์ที่ 6 ตุลาคม 2517.

_____. สี่ทศมาสของสี่ปี่. บรรยายที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น วันอาทิตย์ที่ 6 ตุลาคม 2517.

ชัยสิทธิ์ เศรษฐบุปผา. บันทึกคำบรรยายวรรณคดีท้องถิ่นและภาษาอีสาน. (อัครสำเนา).

ชลธิรา กลัดอ้อย. วรรณคดีของปวงชน. พระนคร: อักษรศาสตร์, 2517.

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. สังคมวิทยาชนบท. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัชมন্ত্রী, 2515.

ทัศนีย์ สุจินะพงศ์. "การใช้ไสยศาสตร์ในเสภาขุนช้างขุนแผน." วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2516.

- บุญเรือง จรรยาศรี. มรดกชาวอีสาน. พระนคร: โรงพิมพ์ประยูร, 2505.
- ประทอง นิมมานเหมินทร์. ลักษณะวรรณกรรมภาคเหนือ. พระนคร: สำนักพิมพ์
สมาคมสังกมศาสตร์, 2517.
- พิฑูร มณีวัลย์. (บุษาระ) อินทนิลสวนดอกไม้. พระนคร. ศูนย์การพิมพ์, 2511.
- ไพฑูรย์ ช่างเขียน. สารานุกรมทางสังคมวิทยา. พระนคร: ผดุงวิทยา, 2516
- ราชบัณฑิตยสถาน. สันตะลักสนะ. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งชาติ, 2513
- ราชบัณฑิตยสถาน. อักษรวิเชียร. เวียงจันทน์: ปากป่าสักการพิมพ์, 2515
- วรรณคดีลาว, กรม. (บุษาระ) ท้าวทาดะเคด 2 เล่ม. เวียงจันทน์: กรมวรรณคดีลาว
2506
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. พระนคร: กรุงเทพฯการพิมพ์,
2514
- วิสุทธิ์ มุขยกุล. "หมายเหตุ" วรรณคดีปัจจุบัน (สิงหาคม, 2512), 33 - 36
- เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชชนก). การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณคดี. พระนคร:
ราชบัณฑิตยสถาน, 2507.
- เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชชนก). ปี่สาขเทวดา. พระนคร: อำนวยการพิมพ์, 2514
- สีดา วีระวงศ์. วรรณคดีลาวเพื่อการศึกษา. เวียงจันทน์: กรมวรรณคดีลาว
2510.
- ล้อมวลชนมหาสารคาม, ชมรม. สมบัติอีสาน. กทม. สิ้นสุด: จินตนาการพิมพ์, 2516
- สุมิตร ปิติพัฒน์. "บ้านเชียงยุคแรกสุดก่อนประวัติศาสตร์," วารสารธรรมศาสตร์
(พฤศจิกายน 2515 - มีนาคม 2516) 1 - 13.

สุวรรณา เกียงไกรเพชร. พระอภัยมณี: การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์.

พระนคร: สมาคมทองสมุทแห่งประเทศไทย, 2518.

อริยานุวัตร, พระ. (ผู้ชำระ) ท้าวคำสอน, มหาสารคาม : อักษรทองการพิมพ์ 2513.

อริยานุวัตร พระ. (ผู้ชำระ) นกกะจอก. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภักดิ์, 2513.

อานนท์ อภาภิรมย์. มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย. พระนคร :

โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ. 2514.

อุทัย เทพสิทธิ์า. เมืองลาวพ่องฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง. พระนคร : สหสยามพัฒนา.

2511.

อรทัย ไสวรรณา. "ภาษาและวัฒนธรรมไทย." ปริญญาานิพนธ์การศึกษามัธยมศึกษา

วิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม, 2516.

ภาษาอังกฤษ

Krober, A.L. Anthropology, New York: Harcourt, Brance and Company, 1948

Northrop, Frye. Anatomy of Criticism, New Jersey: Princeton University Press, 1957.

"Withcraft". Encyclopedia Britannica, Vol. 23. London:

Encyclopedia Britannica Ltd., 1953.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 จังหวัด คือ เลย หนองคาย อุดรธานี ชัยภูมิ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สกลนคร นครพนม อุบลราชธานี ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และ นครราชสีมา ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 16 จังหวัดนี้ มีภาษาพูดและสำเนียงพูดแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง ลักษณะภาษาพูดในที่นี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ

1. กลุ่มพูดภาษาลาว หรือ ภาษาอีสาน
2. กลุ่มพูดภาษาเขมร

กลุ่มพูดภาษาลาว หรือ ภาษาอีสาน มี 6 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มลาวพวน ผู้พูดภาษานี้คือประชาชนส่วนใหญ่ในภาคอีสาน ในจังหวัดหนองคาย อุดรธานี ชัยภูมิ ขอนแก่น สกลนคร มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และ ยโสธร นอกจากนี้กระจายกันอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ เช่น อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ อำเภอโนนสูง และสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และพลเมืองบางส่วนในภาคกลาง เช่น สระบุรี ลพบุรี ปราชินบุรี นครนายก และ สุพรรณบุรี ก็พูดภาษาเดียวกันกับภาษาของกลุ่มลาวพวน

1.2 กลุ่มลาวผู้ไท ผู้พูดภาษานี้คือชาว นครพนม สกลนคร และ กาฬสินธุ์ ในจังหวัดสกลนคร มีในอำเภอเมือง, พรรณานิคมแควาวิชัย ในจังหวัดนครพนม มีมากใน กิ่งอำเภอเรณูนคร (เรียกตัวเองว่า ผู้ไทยขาว) อำเภอนาแก อำเภอคำชะอี ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีมากใน อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอสหัสขันธ์ สำเนียงพูดของลาวผู้ไท แตกต่างจากสำเนียงพูดในกลุ่มลาวพวน ดังนี้¹

¹อรทัย โสวรรณ, "ภาษาและวัฒนธรรมผู้ไท" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามัธยมศึกษา, 2517) (อัคราเนนา).

ก. สระเอื้อ ในภาษาไทยกลาง เป็นสระเอื้อในภาษาลาวพวน เป็นสระเออ
ในภาษาม้ง

กลุ่มภาษาไทยกลาง	กลุ่มภาษาลาวพวน	กลุ่มภาษาลาวม้ง
เอื้อน	เอียน	เอิน
เปลือก	เปี้ยก	เปอะ
เวื้อน	เขียน	เขิน
เวือค	เขี้ยก	เขิก

ข. สระเอื้อ ในภาษาไทยกลางจะเป็นสระเออะในภาษาม้ง เมื่อสะกดด้วย
แมกก เซน

กลุ่มภาษาไทยกลาง	กลุ่มภาษาลาวพวน	กลุ่มภาษาลาวม้ง
เปลือก	เปี้ยก	เปอะ
เมือก	เมี้ยก	เมอะ

ค. สระเอื้อ ในภาษาไทยกลาง จะเป็นสระเอ หรือ อะ ในภาษาม้ง

กลุ่มภาษาไทยกลาง	กลุ่มภาษาลาวพวน	กลุ่มภาษาลาวม้ง
เปี้ยก	เปี้ยก	เปะ
เปลียน	เปียน	เปน
เขียน	เขียน	เซน

ง. สระเอ ในภาษาไทยกลาง เป็น แอ เซน

ภาษาไทยกลาง	ภาษาลาวพวน	ภาษาม้ง
เปลว	แปว	แปว
เหลว	แหลว	แหลว
เอว	แอว	เอว

จ. หน่วยเสียง อี เป็น เออะ เออ เช่น

ภาษาไทยกลาง	ภาษาลาวพวน	ภาษาผู้ไท
กริ่ง	เกิ่ง	เกิ่ง
คึก	เก็ก	เก็ก

ฉ. หน่วยเสียงสระ อู ในภาษาไทยกลาง เป็น โอะ หรือ โ ในภาษาผู้ไท

ภาษาไทยกลาง	ภาษาอีสาน	ภาษาผู้ไท
อุ	ง	โง
ทู	ทง	ทง
มู	บง	บง

1.3 กลุ่มลาวกะเลิง ผู้พูดภาษากลุ่มนี้มีอยู่ในท้องที่บางตำบลของจังหวัด สกลนครและนครพนม สำเนียงพูดคล้ายกับกลุ่มผู้ไท แต่ความหมายของถ้อยคำ ตรงกับภาษา ของกลุ่มไทยพวน

1.4 กลุ่มลาวจ้อ ผู้พูดภาษานี้อยู่ในบางตำบลของจังหวัดสกลนคร และนครพนม

1.5 กลุ่มลาวเลย กลุ่มนี้พูดเหมือนประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ ประชาชนในแคว้นหลวงพระบาง และพงศาลีในประเทศลาว กลุ่มที่พูดภาษานี้ คือประชาชน ในจังหวัดเลย

1.6 กลุ่มลาวเบ็ง หรือ ลาวโคราช กลุ่มนี้พูดภาษาพวนปนกับภาษากลาง ยกเว้นชาวโคราชที่อยู่ในเขตอำเภอโนนสูง สูงเนิน อำเภอบัวใหญ่ คำนที่ติดต่อกับจังหวัด ขอนแก่น และ มหาสารคาม

2. กลุ่มที่พูดภาษาเขมร ได้แก่ชาวพื้นเมืองในจังหวัด สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ภาษาเขมรที่พูด คือ ภาษาส่วย ภาษาแสก ภาษาใต้ ภาษาเขมร ชา และ ชมุ ตัวอย่างภาษาในกลุ่มนี้¹

¹ ชัยสิทธิ์ เศรษฐบุปผา, วรรณคดีท้องถิ่นและภาษาถิ่น หน้า 1 - 3 (อัครสำเนา).

ภาษาไทย	ภาษาเขมร	ภาษาส่วย	ภาษาโล
พ่อ-แม่	เฮว-แม่	นุ-แม่	เบยะ-เหมะ
ลูก-หลาน	โกน-เจา	กอน-เจา	กอน-เจา
ชาย	เปราะ	กุกทรู	ละกอง
หญิง	สะไรย	กุกละไป	ละไป
วัว	โก	โค	เคราะ
ควาย	กระไบ	อะตรี	เจรียก
หมา	จะแก	อะจอ	อาจอ
เป็ด	เกีย	เทีย	แคอะ
ไก่	มอน	ทรุย	ทรวย

ภาษาถิ่นอีสาน

ภาษาถิ่นอีสาน เป็นภาษาที่ใช้พูดกันหลายจังหวัดตลอดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในแต่ละถิ่นจะแตกต่างกันในคำสำเนียง ส่วนลักษณะสำคัญทางโครงสร้างภาษา เช่น หน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ จะแตกต่างกันในส่วนย่อยเท่านั้น

เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมพื้นเมือง จะกล่าวถึงลักษณะโครงสร้างของภาษาถิ่นอุบล² ในฐานะที่เป็นภาษาถิ่นอีสานกลุ่มภาษาลาวพวน ซึ่งเป็นภาษาของคนส่วนมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ชัยสิทธิ์ เคารมรูปผา, วรรณคดีท้องถิ่นและภาษาถิ่น หน้า 1 - 3 (อัครสวเนา)

² ชอนกลีน พิเศษสกุลกิจ, "คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูง," ภาษาถิ่น, ฉบับที่ 1, หน้า 770 - 780.

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาอังกฤษ ๓ มี 20 หน่วยเสียง

1. / k / ก
2. / kh / ข ค
3. / ƚ / ง
4. / ʃ / จ
5. / ʒ / ฉ
6. / d / ด
7. / t / ต
8. / th / ถ ท
9. / n / น
10. / b / บ
11. / p / ป
12. / ph / ผ พ
13. / f / ฟ
14. / m / ม
15. / y / ย
16. / l / ร ล
17. / w / ว
18. / s / ส ซ น ช
19. / h / ห ฮ ร
20. / ? / อ

เสียงพยัญชนะทั้ง 20 เสียงนี้ แบ่งตามฐานที่เกิดได้ ดังนี้

1. ช่องว่างระหว่างสายเสียง

/ ? / / h /

2. ส่วนหลังของลิ้นกับเพดานอ่อน

/ k / / kh / / ŋ /

3. ส่วนหน้าของลิ้นกับเพดานแข็ง

/ t̚ / / n̚ / / y /

4. ปลายลิ้นกับโคนฟัน

/ d / / t / / th / / n / / l /

/ s /

5. ริมฝีปากทั้งสอง

/ b / / p / / ph / / m / / w /

6. ฟันบนและริมฝีปากกลาง

/ f /

แบ่งตามลักษณะที่เสียงเกิดได้ ดังนี้

พยัญชนะระเบิด หรือพยัญชนะเสียงหยุด เสียงเบา ไม่ก้อง

/ k / / t̚ / / t / / p /

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา ก้อง

/ d / / b /

พยัญชนะระเบิด เสียงหนัก ไม่ก้อง

/ kh / / th / / ph /

พยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง

/ f / / s / / h /

หมายเหตุ เสียงพยัญชนะ / h / ห ฮ ในภาษาอุบล ฯ นั้นเป็นเสียงชั้นจุมุกเป็นส่วนใหญ่

พยัญชนะนาสิก ก้อง

/ ŋ / / n̚ / / n / / m /

พยัญชนะกริ่งสระ ก้อง

/ y / / w /

พยัญชนะข้างลิ้น

/ 1 /

พยัญชนะเสียงกัก ในลำคอ (glottal stop) เกิดจากช่องระหว่างสายเสียง (glottis)

/ ๒ /

เสียงพยัญชนะ 20 เสียงนี้ มีที่ตรงกับเสียงพยัญชนะในภาษารุงเทพา 20 เสียง มีเสียงพยัญชนะที่มีในภาษาอุบลฯ แต่ไม่มีในภาษารุงเทพา 1 เสียง ได้แก่พยัญชนะนาสิกที่

เสียงพยัญชนะที่มีในภาษารุงเทพา แต่ไม่มีในภาษาอุบลฯ 2 เสียง ได้แก่เสียงพยัญชนะ
ระเบิด ไม่ก้อง ฐานเพดานแข็ง /ch/ และเสียงพยัญชนะลิ้นรวิ เสียงก้อง ฐานฟัน

/ r /

1. เสียงพยัญชนะที่ภาษาอุบลฯ และภาษารุงเทพา ที่ตรงกันมี 19 เสียง ได้แก่ พยัญชนะต่อไปนี้

พยัญชนะ ระเบิดเสียงเบา

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา ไม่ก้อง ฐานเพดานอ่อน / k /

อ.บ. / k /

ก.ท. / k /

ka:1	กา	ka:1	กา
kin ¹	กิน	kin ¹	กิน
kaem ³	แกม	kaem ³	แกม
kon ³	กน	kon ³	กน
kuan ¹	กวน	kuan ¹	กวน

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา ไม่ก้อง ฐานเพดานแข็ง / c /

อ.บ. / c /

ก.ท. / c /

čan ¹	จัน	čan ¹	จันทร
čap ⁶	จับ	čap ²	จับ
čam ¹	จำ	čam ¹	จำ

อ.บ. / c /

ca : n¹ จานcae : ɲ³ แจ้ง

ก.ท. / c /

ca : n¹ จานcae : ɲ³ แจ้ง

พยัญชนะระเบิดเสียงเบา ไม้ก้อง ฐานฟัน / t /

อ.บ. / t /

ta : ¹ ตาta : y¹ ตายti : ¹ ตีton³ ตันto : ¹ โต

ก.ท. / t /

ta : ¹ ตาta : y¹ ตายti : ¹ ตีton³ ตันtua¹ ตัว

พยัญชนะระเบิดเสียงเบา ไม้ก้อง ฐานริมฝีปาก / p /

อ.บ. / p /

pa : ¹ ปาpa : k² ปากpi : ¹ ปี่pu : ¹ ปู่pu : ⁵ ปู่

ก.ท. / p /

pla : ¹ ปลาpa : k² ปากpi : ¹ ปี่pu : ¹ ปู่pu : ² ปู่

พยัญชนะระเบิด เสียงหนัก

พยัญชนะระเบิดเสียงหนัก ไม้ก้อง ฐานเพดานอ่อน / kh /

อ.บ. / kh /

khay⁵ ไค้khaw⁶ เข้าkhaw⁵ เค้าkha⁶ ขา

ก.ท. / kh /

khay² ไช้khaw⁵ เขาkhaw² เข้าkha⁵ ขา

อ.บ. /kh /

ก.ท. /kx /

khi :⁵

ข

khi :²

ข

khiw³

ค

khiw⁴

ค

kha :²

ช

kha :³

ช

khɔ :^๓

ง

khɔ :^๔

ง

พยัญชนะระเบิด เสียงหนัก ไม่ก้อง ฐานพื้น / th /

อ.บ. / th /

ก.ท. / th /

tha :²

ถ

tha :³

(คอย) ฑา

thin⁴

ฒ

thun¹

ฒ

tha : n⁵

ฒ

tha : n²

ฒ

thu :⁶

ฐ

thu :⁵

ฐ

thua⁵

ฑ

thua²

ฑ

พยัญชนะระเบิด เสียงหนัก ไม่ก้อง ฐานริมฝีปาก / ph /

อ.บ. / ph /

ก.ท. / ph /

phi :⁶

ฟ

phi :⁵

ฟ

phom⁶

ฝ

phom⁵

ฝ

phua⁶

ฝ

phua⁵

ฝ

phen⁴

เฟ

phen¹

เฟ

phae :⁴

แพ (ผา)

phae :¹

แพ

phae :^๓

แพ

phae :^๓

แพ

phɔ :¹

พ

phɔ :³

พ

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา กอง

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา กอง ฐานต้น /d/

อ.บ. /d/

dam ¹	ดำ
da : w ¹	ดาว
di : ¹	ดี
det ⁶	เด็ด
dɔ : k ²	ดอก

ก.ท. /d/

dam ¹	ดำ
da : w ¹	ดาว
di : ¹	ดี
det ²	เด็ด
dɔ : k ²	ดอก

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา กอง ฐานริมฝีปาก /b/

อ.บ. /b/

bay ¹	บาย
ba : ³	บา
bun ¹	บุญ
bom ⁵	บม
bua ¹	บัว
buap ²	บาย

ก.ท. /b/

bay ¹	บาย
ba : ³	บา
bun ¹	บุญ
bom ²	บม
bua ¹	บัว
buap ²	บาย

พยัญชนะนาสิก

พยัญชนะนาสิก กอง ฐานเพดานอ่อน /ŋ/

ก.บ. /ŋ/

ŋa : ⁴	งา
ŋa : m ⁴	งาม
ŋu : ⁴	งู
ŋo : ¹	โง
ŋɔ : k ²	หงอก

ก.ท. /ŋ/

ŋa : ¹	งา
ŋa : m ¹	งาม
ŋu : ¹	งู
ŋo : ¹	โง
ŋɔ : k ²	หงอก

พยัญชนะนาสิก ก้อง ฐานฟัน / n /

อ.บ. / n /		ก.ท. / n /	
na : ⁴	น่า	na : ¹	นา
na : ²	หนา	na : ³	หน้า
an : m ³	นาม	na : m ⁴	น้ำ
nจ : n ⁴	นอน	nจ : n ¹	นอน
nจ : ญ ³	นอง	nจ : ญ ⁴	น้อง

พยัญชนะนาสิก ก้อง ฐานริมฝีปาก / m /

อ.บ. / m /		ก.ท. / m /	
ma : ⁴	มา	ma : ¹	มา
ma : ³	ม่า	ma : ⁴	ม่า
ma : ⁶	หมา	ma : ⁵	หมา
mi : ⁶	หมี	mi : ⁶	หมี
may ²	ไหม	may ³	ไหม
may ³	ไม้	may ³	ไม้

พยัญชนะเสียดแทรก

พยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง ฐานฟัน - ริมฝีปาก / f /

อ.บ. / f /		ก.ท. / f /	
fa : ³	ฟา	fa : ⁴	ฟ้า
fa : ⁶	ฟา	fa : ⁵	ฟา
fay ⁴	ไฟ	fay ¹	ไฟ
fi : ⁶	ฟี	fi : ⁵	ฟี
fon ⁶	ฟน	fon ⁵	ฟน

พยัญชนะเสียดแทรก ไม่วก ฐานฟัน / s /

อ.บ. / s /		ก.ท. / s /	
se : ⁴	เซ	se : ¹	เซ
sa : m ⁶	สาม	sa : m ⁵	สาม
suk ⁶	ซุก	suk ²	ซุก
สจ : ญ ⁵	ซง	สจ ญ ²	ซง
สจ : ญ ⁶	ซง	สจ ญ ⁵	ซง
sua ⁶	เสื่อ	sua ⁵	เสื่อ

พยัญชนะเสียดแทรก ไม่วก เกิดจากช่องระหว่างสายเสียง / h /

อ.บ. / h /		ก.ท. / h /	
ha : y ⁶	หาย	ha : y ⁵	หาย
hu : ⁶	หุ	hu : ⁵	หุ
hæ ญ ²	แหง	hæ : ญ ³	แหง
หจ : m ⁶	หอม	หจ : m ⁵	หอม
hua ⁶	หัว	hua ⁵	หัว

หมายเหตุ เสียงพยัญชนะเสียดแทรก / h / ในภาษาอูบล่า และภาษาฮีสานโดยทั่วไป มักออกเสียงตอนข้างขึ้นจนุก

พยัญชนะครึ่งสระ

พยัญชนะครึ่งสระ ก้อง ฐานเพดานแข็ง / y /

อ.บ. / y /		ก.ท. / y /	
ya : ¹	ยา	ya : ¹	ยา
ya : ญ ¹	(ตัน) ยาง	ya : ญ ¹	ยาง
yu : ⁵	ยู	yu : ²	อยู
yi : n ¹	ยีน	yi : n ¹	ยีน
yจ : ¹	ยจ (หยุด)	yจ : ¹	ยจ

พยัญชนะกริ่งสระ ก้อง ฐานริมฝีปาก / w /

อ.บ. / w /		ก.ท. / w /	
way ³	ไว้	way ⁴	ไว้
way ⁴	ไว้	way ¹	ไว
wa : y ⁴	วาง	wa : y ¹	วาง
wi : ⁶	หวิ	wi : ⁵	หวิ
wae : n ⁶	แหวน	wae : n ⁵	แหวน

พยัญชนะข้างลิ้น

พยัญชนะข้างลิ้น ก้อง ฐานฟัน / l /

อ.บ. / l /		ก.ท. / l /	
la : n ⁶	หลาน	la : n ⁵	หลาน
long ⁴	ล้ง	long ¹	ลง
lon ³	ลน	lon ⁴	ลน
lom ⁴	ลม	lom ¹	ลม
low : y ⁴	ลวย	low : y ¹	ลวย

พยัญชนะเสียงกักในลำคอ เกิดจากช่องว่างระหว่างสายเสียง (glottal stop)

ไมก้อง / ? /

อ.บ. / ? /		ก.ท. / ? /	
?ay ¹	ไอ	?ay ¹	ไอ
?a : y ¹	อาย	? : y ¹	อาย
?aw ¹	เอา	?aw ¹	เอา
?a : n ⁵	อาน	?a : n ²	อาน
?im ⁵	อิม	?im ²	อิม

2. หน่วยเสียงพยัญชนะที่ต่างกัน

2.1 หน่วยเสียงพยัญชนะที่มีในภาษาอุบล ฯ แต่ไม่มีในภาษากรุงเทพ ฯ มี 1 หน่วยเสียง คือ พยัญชนะนาสิก ก้อง เกิดแก่เพดานแข็ง / ŋ / ในภาษากรุงเทพ ฯ ออกเสียงเป็นพยัญชนะครึ่งสระ เสียงก้อง เกิดแก่ฐานเดียวกัน / ɣ / มีทั้งคำที่เขียนด้วย พยัญชนะ ญ และ ย

อ.บ. / n /		ก.ท. / n /	
ṅa : ²	หญา	ya : ³	หญา
ṅiŋ ⁶	หญิง	yin ⁵	หญิง
ṅay ⁵	ใหญ่	yay ²	ใหญ่
ṅak ⁴	จุก	yak ⁴	ยักษ์
ṅok ⁴	จุก	yok ⁴	ยอก

2.2 หน่วยเสียงพยัญชนะที่มีในภาษากรุงเทพ ฯ แต่ไม่มีในภาษาอุบล ฯ มี 2 หน่วยเสียง ได้แก่พยัญชนะระเบิดเสียงหนัก ไม่นก้อง ฐานเพดานแข็ง / tʰ / และพยัญชนะลิ้นรวิ ก้อง ฐานฟัน / r / เสียงพยัญชนะระเบิด / tʰ / ฉ ช ในภาษากรุงเทพ ฯ ในภาษาอุบล ฯ ใช้เสียงพยัญชนะระเบิดเสียงเบา ไม่นก้อง ฐานเดียวกัน / c / หรือ พยัญชนะเสียดแทรกฐานฟัน / s / เทน

อ.บ. / c /		ก.ท. / tʰ /	
či : k ²	จิก	chi : k ²	ฉิก
či : n ³	จึน	chi : n ⁴	ชัน
sa : k ²	สาก	cha : k ²	ฉาก
sa : ŋ ³	ซาง	cha : ŋ ⁴	ซ้าง
sok ⁴	ซอก	chok ⁴	ซอก

พยัญชนะลิ้นรวิฐานฟัน / r / ร ในภาษากรุงเทพ ฯ เป็นพยัญชนะข้างลิ้น ฐานเดียวกัน / l / ล หรือ พยัญชนะเสียดแทรกเกิดแต่ช่องว่างในระหว่างสายเสียง / h /

ห อ ในภาษาอุบล ฯ

อ.บ. / l /		ก.ท. / r /	
la : ⁴	ล้า	ra :	รา
lot ⁴	ลก	rot	รท
lop ⁴	ลป	rop ⁴	รป

ส่วนมากคำเหล่านี้เป็นคำที่ได้รับจากภาษากรุงเทพ ฯ ส่วนใหญ่เสียง / r / ในภาษากรุงเทพ ฯ เป็นเสียง / h / ในภาษาอุบล ฯ และในภาษาอีสานถิ่นอื่น ๆ

อ.บ. / h /		ก.ท. / r /	
han ⁴	ฮัง	ran ¹	รัง
ha : k ³	ฮาก	ra : k ³	ราก
ha : y ³	ฮาย	ra : y ⁴	ร่าย
him ⁴	ฮิม	rim ¹	ริม
hian ⁴	ฮียน	rian ¹	เรียน

3. หน่วยเสียงพยัญชนะที่ภาษาอุบล ฯ และภาษากรุงเทพ ฯ มีตรงกัน แต่ใช้ต่างกัน ใช้เสียง
 หนึ่งที่เกิดรวมหรือมีที่เกิดใกล้เคียงกันแทน

3.1 พยัญชนะต้น เสียงพยัญชนะที่อยู่หน้าสระที่ภาษากรุงเทพ ฯ ใช้เสียงหนึ่ง แต่
 ภาษาอุบล ฯ ใช้อีกเสียงหนึ่ง ได้แก่พยัญชนะต่อไปนี้

พยัญชนะระเบิด เสียงหนัก ไม่ก้อง ฐานฟัน เป็นพยัญชนะระเบิดเสียงเบา
 ไม่ก้อง ฐานเดียวกัน

อ.บ. / k /		ก.ท. / kh /	
kiaw ⁴	เกี้ยว	khiaw ¹	เคี้ยว
kay ² ae ⁴ : ญ ⁴	กะแยง	kha ¹ y ^{ae} : ญ ⁵	แชยง

พยัญชนะระเบิด เสียงหนัก ไม้ก้อง ฐานริมฝีปาก เป็นพยัญชนะระเบิด
เสียงหนัก ฐานเพดานอ่อน

อ.บ. / kh /

ก.ท. / ph /

khaw²kho : t³ เข้าโทค

kha : w³pho : t² ชาวโพค

พยัญชนะระเบิด เสียงหนัก ไม้ก้อง ฐานริมฝีปาก เป็นพยัญชนะระเบิดเสียง
หนัก ฐานเดียวกัน

อ.บ. / ph /

ก.ท. / b /

pho³ ฟอง

ba : ɲ³ บ้าง

พยัญชนะระเบิด เสียงหนัก ไม้ก้อง ฐานริมฝีปาก เป็นพยัญชนะเสียดแทรก
ฐานฟันริมฝีปาก

อ.บ. / f /

ก.ท. / ph /

fi⁶ ฟิง

phi⁵ ฟิง

fo⁶ ฟด

pho² ผด

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา ไม้ก้อง ฐานฟัน เป็นพยัญชนะระเบิดเสียง
เบา ไม้ก้อง ฐานเพดานอ่อน

อ.บ. / c /

ก.ท. / t /

cu : m¹ ชุม

tu : m¹ ทุม

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา ไม้ก้อง ฐานฟัน เป็นพยัญชนะระเบิดเสียง
เบา ไม้ก้อง ฐานเพดานอ่อน

อ.บ. / k /

ก.ท. / t /

ka : ¹ กา

tra : ¹ ทรา

kae : ¹ แก

trae : ¹ แตรา

พยัญชนะระเบิด เสียงหนัก ไม้ก่อง ฐานพัน เป็นพยัญชนะระเบิดเสียงเบา
ไม้ก่อง ฐานเดียวกัน

อ.บ. / t /

ก.ท. / th /

tu :³

ตุ

thu :³

ทุ

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา ก่อง ฐานพัน เป็นพยัญชนะระเบิดเสียงเบา
ไม้ก่อง ฐานริมฝีปาก

อ.บ. / b /

ก.ท. / d /

bi :¹

บี

di :¹

ดี (น้ำดี)

พยัญชนะระเบิด เสียงเบา ไม้ก่อง ฐานเพดานอ่อน เป็นพยัญชนะนาสิก
ฐานเพดานอ่อน

อ.บ. / n /

ก.ท. / k /

no :³

โนน

ko :³

กอน

พยัญชนะนาสิก ฐานพัน เป็นพยัญชนะระเบิด ไม้ก่อง ฐานริมฝีปาก

อ.บ. / ph /

ก.ท. / n /

phi :³

ฟี

ni :³

นี

phu :³

ฟุน

nu :⁴

นุน

pho :⁴

โฟน

no :¹

โนน

พยัญชนะนาสิก ฐานพัน เป็นพยัญชนะเสียดแทรก เกิดค้ำของว่างระหว่าง

สายเสียง

อ.บ. / h /

ก.ท. / n /

han³

หัน

nan³

นัน

พยัญชนะครึ่งสระ ก้อง ฐานเพดานแข็ง เป็นพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง
ฐานเพดานแข็ง

อ.บ. / c /

ก.ท. / y /

caŋ¹day⁶

จังก

ya :ŋ²day¹

อย่างใด

พยัญชนะข้างลิ้น ก้อง ฐานฟันเป็นพยัญชนะนาสิก ฐานริมฝีปาก

อ.บ. / m /

ก.ท. / l /

mɨ̃ : n⁴

มัน

lĩ : m¹

ลิ้ม

men⁴

เม้น

len¹

เล้น

พยัญชนะนาสิก ฐานริมฝีปาก เป็นพยัญชนะระเบิด เสียงเบา ก้อง ฐาน

เดียวกัน

อ.บ. / b /

ก.ท. / m /

bak²

บั๊ก

ma :k²

หมาก

ใช้เฉพาะนำหน้าชื่อผลไม้ เช่น บักม่วง บักปราง บักเขี้ยว

3.2 พยัญชนะกึ่งสระก

พยัญชนะกึ่งสระกหรือพยัญชนะที่อยู่ท้ายสระ ในภาษาอุบล ฯ และภาษากรุงเทพฯ
ตรงกัน ได้แก่พยัญชนะต่อไปนี้

พยัญชนะระเบิด

/ k / / t / / p /

พยัญชนะนาสิก

/ ŋ / / n / / m /

พยัญชนะครึ่งสระ

/ y / / w /

การสับเสียงพยัญชนะ

เสียงพยัญชนะที่อยู่ข้างหน้าไปอยู่ข้างหลัง เสียงพยัญชนะที่อยู่ข้างหลังมาอยู่

ข้างหน้า

อ.ป. / t-k /		ก.ท. / k-t /	
ka ² tอ :	กะตอ	takรว :	ตะกรอ
ka ta : ⁵	กะตา	ta kra : ³	ตะกร้า
ka ² tay ¹	กะไต	ta kray ¹	ตะไกร

หน่วยเสียงพยัญชนะประสม

พยัญชนะควบกล้ำในภาษากรุงเทพ ฯ เช่น กล /kl / กร /kr /

กว /kw / ไม่มีในภาษาอุบล ฯ เพราะไม่มีตัวควบกล้ำในภาษาอุบล และภาษาอีสานถิ่นอื่น ฯ

อ.ป. / k /		ก.ท. /kl /	
ka : ³	ก้า	kla : ³	กล้า
ka : k ²	กาก	kla : k ²	กลาก
ket ⁶	เกด	klet ²	เกล็ด
kuay ³	ก้วย	kluay ³	กล้วย

อ.ป. / k /		ก.ท. /kr /	
ka : p ²	กาบ	kra : p ²	กราบ
kw : n ¹	กวง	krว : n ¹	กรวง
ko : n ¹	โกน	kron ¹	กรน

อ.ป. / k /		ก.ท. /kw /	
kian ¹	เกียน	kwian ¹	เกวียน
kæ : n ²	แกง	kwæen ²	แกวง
khua ⁴	ควาย	khwa : y ¹	ควาย
khua ⁶	ขัว	khwa : ⁵	ขวา
khua ⁴	ควม	khwa : m ¹	ควม

หน่วยเสียงสระในภาษาอุบล ฯ

หน่วยเสียงสระเดี่ยว

หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาอุบล ฯ มี 18 เสียง คือ

	สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
สูง	/ i /	/ i: /	/ ɨ /	/ ɨ: /	/ u /	/ u: /
	อี	อี	อี	อี	อู	อู
กลาง	/ e /	/ e: /	/ ə /	/ ə: /	/ o /	/ o: /
	เอะ	เอ	เออะ	เออ	โอะ	โอ
ต่ำ	/ æ /	/ æ: /	/ a /	/ a: /	/ ɔ /	/ ɔ: /
	แอะ	แอ	อะ	อา	เอาะ	ออ

หน่วยเสียงสระในภาษาอุบล ฯ กับภาษากรุงเทพ ฯ มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว

ก.ท.	/ i /	ก.ท.
kin ¹	กิน	kin ¹ กิน
si: ⁶	สี่	si: ⁵ สี่
ten ⁶	เต็น	ten ³ เต็น
phle: ⁴	เฟ่ง	phle: ² เฟลง
khæ? ⁴	แคะ	khæ? ⁴ แคะ
tæ:n ¹	แทน	tæ:n ¹ แทน
nik ⁴	นิก	nik ⁴ นิก
mɨ: ⁴	มี	mɨ: ¹ มี
lɔ? ² ɔ ² th ? ²	เหลอะเถอะ	lɔ? ⁴ thɔ? ⁴ เลอะเทอะ
kɔ:n ¹	เกิน	kɔ:n ¹ เกิน

อ.ป. / a /

ก.ท. / a /

man ⁴	มัน	man ¹	มัน
fa: ⁶	ฟา	fa: ⁵	ฟา
bun ¹	บุน	bun ¹	บุน
pu:n ¹	ปุน	pu:n ¹	ปุน
khon ⁶	จน	khon ⁵	จน
khon ⁴	โคง	khro:n ¹	โคง
ho:n ⁴	โหวน	yo:n ¹	โยน
ha? ⁶	เฮาะ	ha? ²	เทาะ
ta: ¹	ทอ	ta: ¹	ทอ

เสียงประสม มีตรงกัน 2 เสียง คือ

อ.ป. / ia /

ก.ท. / ia /

mia ⁴	มีเย	mia ¹	มีเย
khian ⁶	เขียน	khian ⁵	เขียน

อ.ป. / ua /

ก.ท.

phua ⁶	ฝัว	phua ⁵	ฝัว
hua ⁶	หัว	hua ⁵	หัว

หน่วยเสียงสระประสมที่ไม่มีในภาษาอุบล ฯ คือ

สระประสม / ia / จะใช้เสียงสระ / ia / แทน เช่น

อ.ป. / /

ก.ท.

kiap ²	เกียบ	kiap ²	เกียบ
kia	เกีย	klia	เกลื่อ
hia ⁴	เฮีย	rfa	เวื่อ
phiak ²	เฟียก	phiak ²	เฟือก

หน่วยเสียงสระที่ภาษากรุงเทพฯ ๗ และภาษาอุบล ๗ มีตรงกัน แต่ใช้ต่างกัน

อ.บ.		ก.ท.	
pi:ŋ ¹	ปิง	pliŋ ¹	ปลิง
khɪt ⁴	คิต	khɪt ⁴	คิต
čam ³	จัม	čim ³	จิม
wæ: ¹	แว	wæ: ⁴	แวะ
pæ: w ¹	แป่ว	ple: w ¹	เปลว
sik ²	สีก	sik	สีก
dak ⁶	เดิก	dik ²	คิก
tho: ⁴	เทาะ	tho: ²	เดอะ
hə: m ⁵	เฮ้ม	ha: m ²	หาม
fianŋ ⁴	เฟียง	fa: ŋ ²	ฟาง
suanŋ ⁵	ซวง	sa: ŋ ²	สรวง
nu: ŋ ⁴	นุง	yunŋ ¹	ยุง
khə: m ⁶	ขอม	khlum ¹	คลุม
thonŋ ⁶	ดง	thunŋ ⁵	ดุง
bonŋ ³	บง	bunŋ ³	บุง
thin ⁴	พน	thun ¹	ทุน
thi: k ²	ตีก	thu: k ²	ตุก
khə: ŋ ⁶	ซอง	khə: ŋ ⁵	โซง

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาอุบล ๗ มี 6 หน่วยเสียง คือ

1. เสียงวรรณยุกต์สามัญ / 1 / ตรงกันหรือใกล้เคียงกับเสียงสามัญในภาษากรุงเทพฯ ๗ แต่เสียงค่อนข้างยาวกว่า ได้แก่คำในพวกอักษรกลาง และอักษรต่ำ คำเป็น

อ.บ. / 1 /		ก.ท. / 1 / / 3 /	
ka: ¹	กา	ka: ¹	กา
ci:n ¹	จีน	ci:n ¹	จีน
taw ¹	เทา	taw ¹	เทา
pho: ¹	พอ	pho: ³	พอ
mæ: ¹	แม	mæ: ³	แม

2. เสียงวรรณยุกต์เอก มีทั้งที่เป็นเสียงเอก ตรงกับภาษารุงเทพ ฯ และเสียงเอกที่มีเสียงสั้น มีเสียงกัก ที่เกิดจากช่องระหว่างสายเสียง (glottal Stop) อยู่ข้างท้าย ได้แก่พยัญชนะที่เป็นอักษรสูง คำเป็น คำตาย อักษรกลาง คำตาย และอักษรต่ำ ทั้งคำเป็น และคำตาย

อ.บ. / 2 /		ก.ท. / 2 /, / 3 /	
də:k ²	คอก	də:k ²	คอก
pa:k ²	ปาก	pa:k ²	ปาก
kha:t ²	ขาด	kha:t ²	ขาด
mə:k ²	หมอก	mə:k ²	หมอก
sia? ²	เสีย	sia ³ swa ³	เสีย
pha:? ²	ผ้า	pha: ³	ผ้า

3. เสียงวรรณยุกต์โท / 3 / ตรงกับวรรณยุกต์โท ในภาษาไทยรุงเทพ ฯ ได้แก่คำในพวกอักษรกลาง คำเป็น และอักษรต่ำคำเป็นและคำตาย

อ.บ. / 3 /		ก.ท. / 3 /, / 4 /	
ka: ³	กา	kla: ³	กล้า
ka:n ³	กาน	ka:n ³	กาน
ba: ³	บา	ba: ³	บา
na: ³	นา	na: ⁴	นา
ma: ³	มา	ma: ⁴	มา
ya:y	ยาย	ya:y	ยาย

4. เสียงวรรณยุกต์ตรี / 4 / ใกล้เคียงเสียงตรีที่มีเสียงเป็นโท เป็นคำจากอักษรกลาง คำตาย และอักษรต่ำคำเป็นเป็นและคำตาย

อ.บ. / 4 /		ก.ท. / 1 /, / 4 /	
kha: ⁴	คำ	kha: ¹	คา
ma: ⁴	มา	Ma: ¹	มา
hian ⁴	เขียน	rian ¹	เรียน
nok ⁴	นก	nok ⁴	นก
fak ⁴	พัก	fak ⁴	พัก

5. เสียงวรรณยุกต์สี่เพี้ยน / 5 / เป็นเสียงเลื่อน (glide) ซึ่งไม่มีในภาษากรุงเทพฯ ๗ เป็นเสียงประสมของเสียงตรีและสามัญ ทั้งต้นด้วยเสียงตรีที่มีหางเสียงเป็นสามัญ ได้แก่พยัญชนะที่มาจาก อักษรกลาง สูง และต่ำ คำเป็น

อ.บ. / 5 /		ก.ท. / 2 /	
ka:y ⁵	ไก	kay ²	ไก
pa: ⁵	ป่า	pa: ²	ป่า
taw ⁵	เต่า	taw ²	เต่า
may ⁵	ไม้	may ²	ไหม
say ⁵	ไซ	say ²	ไส
kha: ⁵	คำ	kha: ²	ชา

6. เสียงวรรณยุกต์จัตวา / 6 / ตรงกับจัตวาในภาษากรุงเทพฯ ๗ ได้แก่คำที่มาจากอักษรสูง กลาง และต่ำ

อ.บ. / 6 /		ก.ท. / 5 /, / 2 /	
kha: ⁶	ชา	kha: ⁵	ชา
fa: ⁶	ฝา	fa: ⁵	ฝา
saw ⁶	เสา	saw ⁵	เสา

อ.ป. / 6 /

ก.ท. / 5 /, / 2 /

nu:6

หน
๗

nu:5

หน
๗cet⁶

เจก

cet²

เจ็ค

bet⁶+
เบคbet²

เบ็ค

hak⁶๗
ฮกhak²

ฮัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

นางสาวจารุวรรณ จันทร์ เกษ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้รับพระราชทานปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม เมื่อปีการศึกษา 2516 จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในแผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขณะที่ทำการศึกษายู่ในปีแรกได้ทำการสอนในโรงเรียนสตรีวิทยา และในปี 2518 ขณะที่กำลังทำวิทยานิพนธ์ ได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม จนกระทั่งปัจจุบันนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย